

Jac. P. Thijssen als voorbeeld:

Het begon met goudplevieren

Een heerlijk zonnetje haalt me die morgen al vroeg uit bed. Het is een prachtige heldere ochtend en het begint al warm te worden, als ik een beetje slaapdronken naar buiten stap. Met m'n ogen knipperend tegen de zon doe ik een voorzichtige poging om wakker te worden.

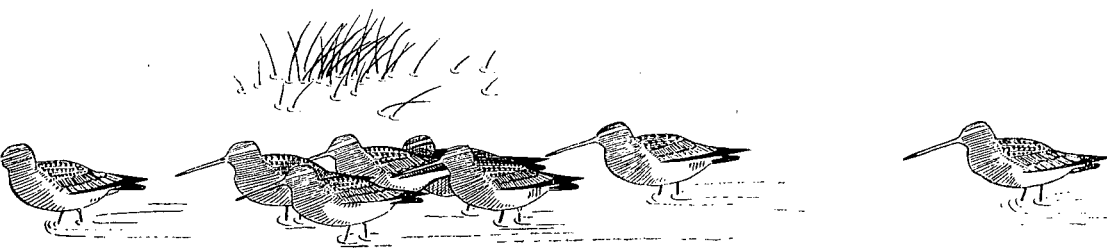
Het is zo'n ochtend, waarop je vergeet je te wassen, omdat je direct uit bed naar buiten stapt; waarop je de frisse lucht diep inademt en alle vogelgeluiden op je laat inwerken. Zo'n ochtend, waarop een vage onrust zich van je meester maakt en je je onbewust een beetje schuldig voelt, wanneer je weer naar binnen wilt gaan.

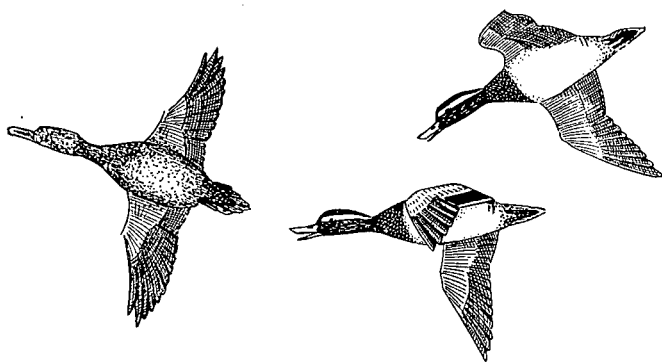
In het poldertje, dat nog drassig is van de winterse overstroming, steekt fris groen af tegen overjarig riet en op sommige plaatsen blinken kleine speenkruideretjes en velden goudgele dotters in de zon.

Op de hoogste delen zijn kieviten druk bezig met hun nest, terwijl ook enkele tureluurs al een duidelijk territorium hebben afgebakend. In de lage nog drassige stukken lopen tientallen steltlopers voedsel te zoeken; grutto's, tureluurs en een grote troep kemphaantjes, waarvan de mannetjes af en toe schijngevechten uitvoeren. Een eenzame zwarte ruiter

heeft een plasje voor zich alleen. Met sierlijke passen stapt hij op hoge, dieprode poten voorzichtig door het water. Af en toe doet hij een plotselinge uitval. De kleine witte puntjes op zijn rug steken als pareltjes af tegen zijn diepzwarte verenkleed. Enkele slobbeenden zwemmen door een half dichtgegroeid slootje. Met hun platte snauvels slobberen ze gezellig tussen de planten aan de oppervlakte van het water. Een troepje zomertalingjes vliegt in vreemde bochten door de lucht, waarbij de mannetjes voortdurend hun ratelend geluid laten horen. Het zijn verschillende mannetjes die eenzelfde wijfje achtervolgen en deze vreemde capriolen maken deel uit van hun baltsgedrag. Langzaam begin ik aan een rondgang door het poldertje en strompel over het hobbelige dijkje; af en toe sta ik even stil, om de vele geluiden beter op me te laten inwerken. Overal zingen vogels in het riet en in de grienden. Met elkaar vormen ze één geluid, dat bijna tastbaar de hele ruimte vult en waaruit zich slechts af en toe een dichtbijzijnde karekiet, of een fel alarmerende tureluur weet los te maken. Het verwijderde geluid van een snor, de overal zingende blauwborstjes en de vele andere geluiden gaan op in het geheel.

Grutto's

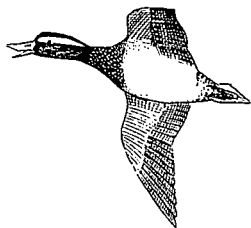

Zomertalinkjes

De dichtstbijzijnde blauwborst zit in de top van een wilgestruik. Al zingend draait hij zijn borst langzaam heen en weer en de staart is wijd uitgespreid, zodat de rode zomen duidelijk uitkomen. Lang duurt dit uiterlijk machtsvertoon echter niet, want een rivaal neemt de uitdaging aan en al spoedig jagen ze tussen de takken en laag over de grond achter elkaar aan. Onwillekeurig roepen ze herinneringen op aan vroegere ontmoetingen, waarbij ze vaak tot op enkele meters te benaderen waren, te druk bezig met hun burenruzies, om zich veel van mijn aanwezigheid aan te trekken.

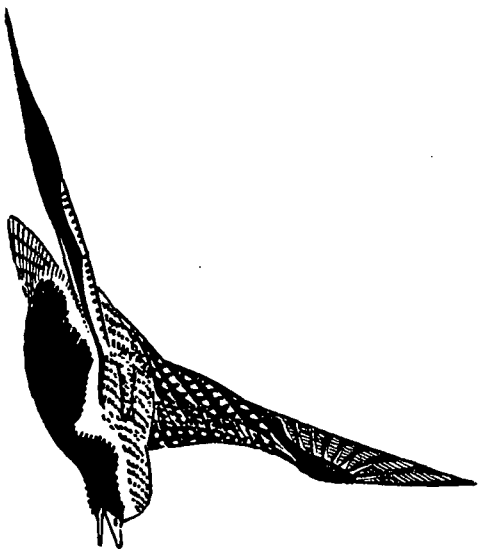
Terwijl ik verderop loop wordt mijn oor plotseling getroffen door een vreemd geluid, dat er al enige tijd geweest moet zijn, maar waarvan de aanwezigheid nu pas goed tot me doordringt. Het klinkt ergens hoog in de lucht, maar ik kan het aanvankelijk niet thuisbrengen. Ook lukt het niet, om de vogels, die nogal hoog schijnen te zitten, te ontdekken. En steeds maar klinkt hoog uit de lucht op verschillende plaatsen een helder melodieuze trillende gefluit. Ondertussen probeer ik me tevergeefs te herinneren, waar ik dit geluid eerder gehoord heb, want ergens komt het me toch wel bekend voor. Vaag doet het me denken aan een verre vakantie, waarvan ik me

echter niet meer precies kan herinneren, waar en wanneer.

Plotseling echter ontdek ik een groot aantal kleine stipjes hoog tegen de blauwe lucht. Ongetwijfeld zijn dit de vogels die het vreemde geluid maken, maar veel is er verder nog niet aan te onderscheiden. Langzaam echter komen ze omlaag en na enige tijd vliegen ze op slechts enkele tientallen meters boven de grond. Nu is geen twijfel mogelijk... een troep van enkele honderden goudplevieren. Duidelijk zijn de prachtig zwarte buiken te zien. Vrijwel alle vogels voeren baltsvluchten uit, waarbij ze met zeer snelle trillende vleugelslagen als het ware in de lucht „hangen” en voortdurend hun hoge trillende fluittoon laten horen. Af en toe zie ik ook vogels, die een geheel andere baltsvlucht uitvoeren. Zij vliegen juist met heel langzame vleugelslagen en hun vlucht is ietwat wankel. Het doet denken aan een overeenkomstige baltsvlucht van de grutto.

En minutenlang zweeft deze troep maar boven me, in het prachtige licht van de nog lage zon.

Goudplevier

Voor de verdere dag is het programma nu wel beslist. Binnenblijven heeft geen zin. Het oorspronkelijke plan om thuis te werken is al lang opgegeven, aangezien uit ervaring bekend is, dat zo iets nu toch niet meer lukt. Het duurt dan ook niet lang, of ik zit in m'n boot en roei naar de onder water staande polder aan de overkant.

Het is een voormalige landbouwpolder, die nu in open verbinding met het buitenwater staat, zodat eb en vloed vrij in en uit stromen; zij het met enige vertraging. Het grootste gedeelte is door het water in een uitgestrekte slikvlakte veranderd, met hier en daar wat riet langs de sloten en een groter rietveld in een hoogliggend gedeelte. Op het slik fourageren overal kleine troepjes eenden; enkele wilde eenden en tientallen wintertalinkjes. Langs de rietranden en vooral ook in de dichtgegroeide sloten zien we overal slob-eenden en zomertalinkjes. De meeste vogels zijn al duidelijk gepaard. De slob-eenden „romen” de oppervlakte van het water af; de zomertalinkjes zoeken tussen de planten naar

waterinsekten en slakjes. Op een wat hogere bank zitten pijlstaarten in het zonnetje te slapen. In een plasje ervoor baltsen enkele smienten. Met dik opgezette koppen en uitgestrekte nek zwemmen ze druk heen en weer; de mannetjes fluiten voortdurend en pronken met de grote witte vlekken op hun vleugels.

Het water komt op en op sommige plaatsen lopen de slikken al onder. De meeste vogels storen er zich in het begin weinig aan. De eenden fourageren rustig door en de pijlstaarten komen zelfs van hun hoge rustplaatsje af en beginnen te gronden in een geultje, waar enkele blauwe reigers al enige tijd staan te vissen. Alleen de steltlopers, waaronder vooral kempaantjes en grutto's, moeten naar de hogere gedeelten verhuizen. Langzamerhand echter komt het water zo hoog, dat de meeste eenden de bodem niet meer kunnen bereiken. Alleen de slob-eenden en zomertalinkjes kunnen rustig doorgaan met fourageren. De wilde eenden en wintertalinkjes trekken zich terug in de rietranden en vele zitten nu op drijvende hopen riet te zonnen. In kleine troepjes wintertalingen, die in de luwte van het riet op het water dobberen, wordt druk gebaltst. Steeds is hun heldere tru-tru geluid hoorbaar. Ze zwemmen bedrijvig heen en weer en wippen met hun achterlichaam omhoog, terwijl gelijktijdig de kop op een stijve manier achterover wordt gebogen. De steltlopers zijn allen bijgedreven op de hoogste punten en staan in troepjes van enkele honderden bijeen. Ze staan tot over de helft van hun poten in het water. Het zal niet lang meer duren, of zij zullen zich bij de bontbekjes en de enkele bonte strandlopers voegen, die al even geleden zijn verhuisd naar een naburige polder, die tijdens

hoogwater dienst doet als uitwijk-plaats.

Het water stijgt verder en op verschillende plaatsen worden de kemp-haantjes en grutto's al verjaagd. Een grote troep strijkt enkele tientallen meters voor me neer op een nog on-diepe plaats. Prachtig is het om te zien hoe voorzichtig ze landen. Langzaam laten ze hun poten in het water zakken, terwijl ze bijna stil-staan in de lucht. Snel verplaatsen ze zich enkele meters, als het water te diep blijkt te zijn. Dicht opeen-gedrongen in een grote rij staan ze nu voor me. Allemaal in pracht-kleed. De mannetjes met diep rood-bruine kop, hals en borst; de wijfjes iets valer. Op hun rug een mooie tekening van zwart, bruin en wit. Stil staan ze voor zich uit te kijken, als waren ze zich van de ernst van de situatie bewust. Alleen wordt de rust af en toe verstoord door een enkele druktemaker, die wat al te wild dringt, wanneer hij voor het opkomende water opschuift. Som-mige staan al tot aan hun buik in het water.

Plotseling wordt mijn oor getroffen

door een ver verwijderd gegak. Grauwe ganzen! Onwillekeurig gaat er bij het horen van ganzen iets in je trillen. Je komt plotseling tot de ontdekking, dat de grutto's dade-lijk toch wegvliegen en dat je ze voorlopig iedere dag kunt gaan be-kijken. Kortom, je moet weg.

Achter in een naburig weiland ont-dek ik even later een grote troep grauwe ganzen. Ze zitten niet al te ver van de dijk, dus een poging om ze te besluipen is zeker de moeite waard.

Het lukt, alhoewel alle koppen even omhoog gingen, toen ik de mijne voor 't eerst over de dijk stak. De rust keert echter gauw terug en prachtig is even later de hele gang van zaken in de troep te zien. Vrij-wel alles graast weer, hoewel op verschillende plaatsen steeds enkele vogels met uitgestrekte nek op de uitkijk staan. Hier en daar grazen afgezonderd van de grote groep nog enkele kleine families, die meestal uit twee oude vogels met enkele jongen bestaan. Voortdurend is een gezellig tevreden gegak hoor-

baar, dat soms even aanzwelt wanneer enkele vogels vervliegen, of als er onraad is. Afgezien van enkele kleine ruzietjes gaat het er over het algemeen nogal vreedzaam toe. Bij kleine conflicten wordt er meestal door een van de vogels met horizontaal gestrekte nek bedreigd, waarop de rivaal veelal maar op de vlucht gaat.

Steeds zie ik ook enkele vogels in een slootje verdwijnen. Waarschijnlijk wordt er gedronken, maar helaas is niet precies te zien, wat er gebeurt.

Zonder dat er veel bijzondere dingen gebeuren, blijf ik toch al gauw enkele uren liggen. De zon zakt al en ik besluit om maar te blijven tot de avondtrek.

Wanneer een uur later de lucht nog rossig is van de ondergaande zon en de duisternis langzaam invalt, begint de avondtrek. Al enige tijd wordt er bijna niet meer gefourageerd en de vogels staan stil te

wachten. Plotseling vliegen de eerste ganzen op en luid roepend gaan ze laag over de grienden naar het water. Ze worden al gauw gevolgd door kleine troepjes, daarna enkele tientallen en plotseling gaan met veel lawaai enkele honderden vogels gelijktijdig omhoog. Ze komen vlak over me heen en hun geroep versmelt tot een vaag geraas, wanneer ze eveneens over de grienden verdwijnen. Ver weg is te horen hoe ze in het water neerstrijken.

Op weg naar huis word ik nog steeds vergezeld door het verwijderde geroep van de ganzen. Ergens in het riet roept een porceleinhoen. Het geluid wordt van de andere kant van het water beantwoord. Een enkele maal klinkt de doffe roep van 'n roerdomp door de stille avond... Het is zo'n zeldzame dag, waarvan je 's avonds alleen maar noteert: „Het begon met goudplevieren...”

Jan Veen

(Alle tekeningen bij dit artikel zijn van de schrijver)

Vereend om Dr. Jac. P. Thijsse / De adressen

van de organisaties, door wier samenwerking dit THIJSSE-nummer tot stand kwam, luiden:

Chr. Jeugdbond van Natuurvrienden, p/a Reguliersgracht 9, Amsterdam-C.; Instituut voor Natuurbeschermingseducatie, Herengracht 540, Amsterdam-C.; Kathol. Jeugdorganisatie voor Natuurstudie, Crocussenstraat 17 Breezand (NH); Kon. Ned. Natuurhistorische Vereniging, Jan van Loonslaan 20 a, Rotterdam; Natuurhist. Genootsch. in Limburg, Bosquetplein 7, Maastricht; Ned. Jeugdbond voor Natuurstudie, p/a Herengracht 540, Amsterdam-C.; Stichting Het Limburgs Landschap, Deken van Oppensingel 23, Venlo; Tijdschrift Het Vogeljaar, Kastanjelaan 61, Zwanenburg (NH).